

KURUMLAR VERGİSİ KANUNU İÇİN YENİ BİR DÜZENLEME: FİKTİF FAİZ İNDİRİMİ

A NEW REGULATION FOR CORPORATE TAX LAW:
FICTITIOUS INTEREST DEDUCTION

Ahmet Kürşat DEMİRÇİ*

ÖZ

6637 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeyle, 1 Temmuz 2015 tarihi itibarıyla sermaye şirketlerinin yapacakları sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinin kuruluş aşamasında koyacakları nakdi sermaye üzerinden hesaplayacakları faiz tutarının %50'sini kurum kazancından indirebileceklerdir. Bu yeni düzenleme ile şirketlerin kendi özkaynaklarını ve sermaye yapılarını güçlendirmenin yanı sıra dünyada yeni yeni uygulama alanı bulan yeni bir vergi politikası da ortaya çıkmaktadır. Çalışmamızda yürürlüğe giren bu yeni indirim mekanizması açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nakdi Sermaye Artışı, Kurumlar Vergisi İndirim Müessesesi, Sermaye Azaltımı, Sermaye Şirketleri

ABSTRACT

As of 1 July 2015, thanks to a new regulation brought by the Law no. 6637, companies can deduct 50% of the interest that is calculated on capital increases or cash capital that has been put while establishing a new company. This new regulation aims at strengthening the capital structure of companies as well as implying a totally new tax policy. This study explores the new deduction mechanism.

Keywords: Cash capital increase, deduction in corporate tax, capital decrease, capital companies

* Vergi Müfettiş Yardımcısı

1- GİRİŞ

Pek çok ülke vergi sistemi, vergiye tabi kazancın tespitinde borçlanma faizlerini gider olarak kabul etmesine karşılık, öz kaynakla finansman durumunda kazançtan herhangi bir indirim öngörmemesi nedeniyle işletmelerin finansmanında öz kaynak aleyhine, borçlanma lehine bir yapıya sahiptir.

Vergilemenin, işletmelerin finansman tercihleri üzerinde etkisini daha nötr hale getirmek ve sağlam sermaye yapısına sahip olmalarını temine yönelik olarak temelde iki farklı vergi politikası aracı söz konusu olmaktadır. Bunlardan birincisi, kurumların borçlanma faiz giderlerinin matrahtan indirilmesine sınırlama getirilmesi, diğeri ise fiktif faiz indirimidir.¹

Günümüze dek yukarıda bahsedilen öz kaynak aleyhine söz konusu durum sebebiyle işletmeler borçlanma yolunu seçmişler bu durum ise, özkaynak yetersizliğine ve sermaye şirketlerinin sermaye yapılarının bozulmasına yol açmıştır. Bu durum ise, uzun vadede şirketlerin finansal istikrarsızlık, borç - gelir yapısındaki bozulmalar, borç ve gelirlerin farklı cins nakit gelirler üzerinden olması vb. sebeplerle yatırım yapmalarını engellemekte, kırılğanlıklarını artırmaktadır.

2- FİKTİF FAİZ İNDİRİMİNE İLİŞKİN KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NA EKLENEN BENT

Bu doğrultuda kanun koyucu 1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan ve aşağıda tam metni bulunan düzenlemeyi 6637 sayılı Kanununun 8'inci maddesiyle 13.06.2006 tarih ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına eklenen (ı) bendi düzenlemesi ile vergi sistemimize "fiktif faiz indirimi" dahil etmiştir. Söz konusu düzenleme şöyledir:

"ı) Finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere sermaye şirketlerinin ilgili hesap dönemi içinde, ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından indirimden yararlanan yıl için en son açıklanan "Bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı" dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın %50'si.

Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir dönem için ayrı ayrı yararlanılır. Sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplamasında dikkate alınmaz.

Bu bent hükümlerine göre hesaplanacak indirim tutarı, nakdi sermayenin ödendiği ay kesri tam ay sayılmak suretiyle hesap döneminin kalan ay süresi kadar hesaplanır. Matrahın yetersiz olması nedeniyle ilgili dönemde indirim konusu yapılamayan tutarlar, sonraki hesap dönemlerine devreder. Bu benden uygulanmasında sermaye şirketlerine nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklananlar dâhil olmak üzere, sermaye şirketlerinin birleşme, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından veya bilançoda yer alan öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden kaynaklanan ya da ortaklar veya bu Kanunun 12 nci maddesi kapsamında ortaklarla ilişkili olan kişilerce kredi kullanılmak veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artırımları, indirim hesaplamasında dikkate alınmaz.

Bu bentte yer alan oranı, şirketlerin aktif büyüklükleri, ortaklarının hukuki niteliği, çalışan personel sayıları ve yıllık net satış hasılatlarına göre veya sermayenin kullanıldığı yatırımdan elde edilen gelirle-

¹ Dr. Hasan Aykın, "Ülke Uygulamaları Çerçevesinde Fiktif Faiz İndirimi", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 399, 2014, s. 111

rin kurumun esas faaliyeti kapsamında olmayan faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşmasına göre ya da sermayenin kullanıldığı yatırımların teşvik belgeli olup olmadığına veyahut makine ve teçhizat veya arsa ve arazi yatırımları için sermayenin kullanıldığı alanlar itibarıyla ya da bölgeler, sektörler ve iş kolları itibarıyla ayrı ayrı sifıra kadar indirmeye veya %100'e kadar artırmaya; halka açık sermaye şirketleri için halka açıklık oranına göre %150'ye kadar farklı uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.”

İlgili Kanun maddesinden de görüleceği gibi fiktif faiz indiriminden, başka bir ifadeyle nakdi sermaye teşvikine ilişkin kurumlar vergisi düzenlemesinden sadece, finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere, sermaye şirketleri faydalanabilecektir. Bunlar ise, vergi mevzuatımız açısından, anonim şirket, limited şirket ve eshamlı komandit şirket olarak sayılabilir.

3- FİKTİF FAİZ İNDİRİMİNİN YURT DIŞI UYGULAMALARI

Fiktif faiz indirimi uygulaması yeni bir uygulama olması ve dünyada fazla uygulaması olmayan bir düzenleme olarak dikkat çekmektedir. Hırvatistan, İtalya, Belçika gibi ülkelerde uygulama bulan düzenleme için geniş kapsamlı ve net sonuçlar verecek çalışmalar yoktur.

Öz kaynakla finansman için sağlanan fiktif faiz gideri indirimi ülke örneklerinde; ya tüm sermaye ya da belli bir tarihten sonraki sermaye artışları için uygulanmaktadır. Belçika ve Hırvatistan, tüm öz kaynaklar için fiktif faiz indirimi sistemini benimsemiştir. Bu sistem mali yükü fazla olduğu için genellikle tercih edilmemektedir. İtalya ve Avusturya örneklerinde ise belli bir tarihten sonraki öz kaynak artışı esas alınmıştır. Kapsama dahil öz kaynakla çarpılacak fiktif faiz oranı ise genellikle uzun vadeli devlet borçlanma kağıtları faiz oranı olarak belirlenmiştir.

Teşvik kapsamında değerlendirilecek öz kaynak tutarı konusunda suiistimalleri engellemek amacıyla öz kaynak hesabına ilişkin ciddi düzeltme işlemleri öngörülmüştür. Böylece öz kaynak artışı niteliği taşımayacak veya teşvik ile güdülen amaca hizmet etmeyecek türden unsurların indirimden yararlanacak öz kaynak tutarı kapsamından çıkarılması, sistemin en önemli unsuru olarak ortaya çıkmıştır. Ülke uygulamalarında, öz kaynağın nakdi veya aynı olması şeklinde bir ayrıma gidilmediği, esas olarak işletmelerin öz kaynak artışlarına vurgu yapıldığı görülmektedir.

Türkiye'nin yurt dışı örneklerinden farklı bir düzenlemeyi esas aldığı anlaşılmaktadır. İtalya ve Avusturya örneklerinde olduğu gibi belli bir tarihten sonraki sermaye artışları esas alınmış, bu ülke uygulamalarından farklı olarak ise sermaye artışlarının nakdi şekilde gerçekleştirilmesi şartı getirilmiştir. Ayrıca, faiz oranının da ülke örneklerinde olduğu gibi uzun vadeli devlet borçlanma faizi oranı değil, ticari kredilere uygulanan faiz oranının %50'si olması esası benimsenmiştir. Teşvikin, yurt dışı örneklerine göre hem dikkate alınacak öz kaynak unsurları, hem de uygulanacak fiktif faiz oranı açısından nispeten dar kapsamlı kaldığı söylenebilir. Ancak faiz oranı konusunda Bakanlar Kurulu'na verilen kapsamlı yetki çerçevesinde bu durumun değiştirilmesi mümkündür.²

4- İNDİRİM MİKTARININ HESAPLANMASI

Yapılan düzenleme doğrultusunda indirim tutarının hesaplanması da önem arz etmektedir. Düzenlemeye göre indirim tutarının hesaplanmasında mevcut işletmenin ticaret siciline tescil edilmiş

² Hasan Aykın, "Nakdi Sermaye İçin Fiktif Faiz Gideri İndirimi", Yaklaşım Dergisi, 2015, Sayı 269

olan “ödenmiş ve çıkarılmış sermaye” tutarına eklenen nakdi sermaye miktarları ile yeni kurulmuş sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin içinde bulunan nakit kısmı indirim hesaplanmasında dikkate alınacak olan “nakdi sermaye” kısmını oluşturmaktadır. Faiz oranı ise, piyasada oluşan ve bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı olacaktır. Bu faiz oranına Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın yayınlamış olduğu bültenlerde ulaşmak mümkündür. Dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta ise, sermaye artışının olduğu ay tam ay sayılmak koşuluyla kalan aylar dikkate alınarak indirim tutarı uygulanacaktır. Yani Eylül ayının 15'inde yapılan bir sermaye artırımını doğrultusunda mükellef kurum Eylül ayını tam ay sayarak Aralık ayına kadar olan 4 ayı indirim tutarının hesaplanmasını dikkate alacaktır. Son olarak indirim oranı bu tutarlarla ilişkilendirilecektir. Bakanlar Kurulu'na tanınan yetki de dikkate alındığında indirim oranı Bakanlar Kurulu tarafından iş kollarına göre veya iş hacmi gibi özelliklere göre belirlenmesi de mümkün olduğu unutulmamalıdır.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda bir örnek ile açıklamak gerekirse;

Örnek: Gündoğmuş A.Ş.'nin ticaret siciline kayıtlı sermaye tutarı 25.000.000,00 TL'dir. Şirket yönetim kurulu kararı sonrasında sermayesini 30.000.000 TL'ye çıkarma kararı almış ve bu doğrultuda 10 Ağustos 2015 tarihinde 5.000.000 TL'yi nakdi olarak sermayeye eklemiştir. 14.08.2015 tarihinde bankalarca uygulanan ağırlıklı ticari kredi faiz oranı %13.25'dir. Mükellef kurumun KVK 10/1-ı maddesi gereğinde yararlanabileceği indirim tutarı;

İndirim Tutarı: Nakdi sermaye x Faiz Oranı x %50 x İndirimin Hesaplanacağı Süre (ay)

İndirim Tutarı: 5.000.000 x %13.25 x %50 x (5/12)

İndirim Tutarı: 138.020,84 TL

5- İNDİRİMDEN YARARLANAMAYACAK SERMAYE ARTIŞLARI

Kanun maddesi de dikkate alındığında kanun koyucunun sermaye artışlarının nakit olması gerektiği üzerinde durduğu görülmektedir. Bu doğrultuda aynı sermaye artışları, birleşme, bölünme ve devir işlemlerine taraf olmaları ile işletme bilançosundaki sermaye kalemlerinin özsermayeye eklenmesi şeklinde nakdi sermaye artışlarının dikkate alınmaması gerektiği anlaşılmaktadır. Ayrıca işletmeden olan alacakları bulunan ortakların bu alacaklarını sermayeye eklenmeye karar vermeleri halinde oluşacak sermaye artışı durumu TTK hükümleri gereğince aynı sermaye artışı kabul edildiği için indirimden yararlanamayacaktır. Yine aynı şekilde işletmeye dahil taşınmazların veya iştirak hisselerinin satışı sonucu elde edilen satış hasılatlarının sermaye dahil edilmesi de indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacaktır. Ancak işletmenin elde etmiş olduğu karları ortaklara dağıtması ve stopaj yapılması şartıyla (kurumlar için stopaj şartı da yoktur) dağıtılan kar paylarının tekrar ortaklar tarafından nakdi sermaye olarak işletmeye konması doğrultusunda indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınacağı hususu gözden kaçırılmamalıdır.

6- İNDİRİMDEN YARARLANMA SÜRESİ ve SERMAYE AZALTIMI

İndirimden yararlanma süresi aslına bakılırsa süre kısıtı ile sınırlandırılmamıştır. Yani kanun koyucu nakdi sermaye artışı yapıldıktan sonra nakdi sermayede bir azalma olmadığı sürece indirimden yararlanma açısından bir sınırlama getirmemiştir. Hatta indirilemeyen tutarlar gelecek döneme devretmekte ve bu dönemde kazanç bulunması halinde indirilmeye devam etmektedir. Bu açıdan uygulamadaki diğer örneklerine kıyasla uygulama süre kısıtı olmaması yönünden dikkat çekmektedir.

İndirimden yararlanmanın süre kısıtı olmamakla birlikte sermaye azaltımı nedeniyle oluşacak nakdi sermaye azalışları indirimden yararlanma hakkını da etkilemektedir.

Sermaye azaltımı ise, işletmenin sermayesinin nominal değeri üzerinden yapılan azalışlardır. Sermaye azaltımı çeşitli nedenlerle olabilmektedir ancak bunun en yaygın sebebi bilanço açığını yani zarar nedeniyle oluşan durumu düzeltme amacıyla veya ortakların şirketten ayrılması nedeniyle olanlardır.

Sermaye azaltımı doğrultusunda azaltılan sermayenin hangi bilanço kalemlerinden olacağı da önemli bir husustur. Sermaye azaltımı enflasyon düzeltmeleri, KVK'nın 5/1-e maddesi kapsamında elde edilen kazancın özel fonlar hesabına alınıp sermayeye eklenen kısımları, nakdi konulan sermaye vb. kalemlerden yapılan azaltımlarla yapılabilir. Bizce mükellef serbestçe sermaye azaltımının hangi kalemden olması gerektiği belirlemelidir. Ancak vergi idaresi açısından sermaye azaltımı için verilen özgelelerde³ sermaye azaltımı hangi nedenle olursa olsun, azaltılan sermayenin en çok vergi geliri sağlayacak olan kalem üzerinden yapıldığı kabul edilmektedir. 01.07.2015 tarihiyle yürürlüğe giren indirim uygulaması sonrasında ilgili kanun maddesinde de belirtildiği üzere "...sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması halinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplanmasında dikkate alınmaz." şeklinde olduğundan uygulamanın yürürlük tarihinden sonra yapılacak sermaye azaltımlarında azaltılan tutarın öncelikle işletmeye konulan ve fiktif faiz indirimi uygulamasında dikkate alınan nakdi sermayeden olması gerektiği Kanun metninde açıktır. Kanaatimizce işletmenin yapacağı sermaye azaltımları öncelikle eğer varsa konulan nakdi sermayeden azaltılarak dikkate alınmalı konulan nakdi sermayeyi aşan sermaye azaltımları ise, en çok vergi gelirinin sağlanacağı kalemlerden olması gerektiği şeklindedir.

7- SONUÇ

İndirim uygulamasının temel özü kısaca tekrar değinirsek borçlanma lehine olan durumu kırıp özsermaye ve borçlanma arasında tercih yapacak işletmelerin daha sağlıklı ve dengeli karar vermesini sağlamaktır. Sonuçları açısından dünya üzerinde fazla uygulama alanı olmaması ve araştırma sayısının azlığı nedeniyle kesin kanaatler oluşturmamaktadır. Ancak muhtemel sonuçları açısından kanaatimizce işletmelerin daha güçlü ve özsermaye yeterliliklerinin artması ve ekonomik şoklar karşısında kırılginlıklarını azaltma nedeniyle yapılmış bir düzenleme olduğu da aşikardır. İşletmelerin borçlanma oranını azaltılması yine aynı şekilde Türkiye gibi borç yükü fazla olan gelişmekte olan ülkeler için de önem taşımaktadır. Bu nedenle uygulamanın sonuçlarının takip edilmesi gerektiği yeniden belirtilerek tarafımızca vergi mevzuatı ve sermaye şirketleri açısından olumlu bir düzenlemeye gidildiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- Dr. AYKIN, H. Ülke Uygulamaları Çerçevesinde Fiktif Faiz İndirimi, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 399, 2014, s. 111
- AYKIN, H. Nakdi Sermaye İçin Fiktif Faiz Gideri İndirimi, Yaklaşım Dergisi, 2015, Sayı 269
- <http://www.gib.gov.tr/search/node/?filter=ozelge> Erişim Tarihi: 02 Eylül 2015

³ 30/07/2013 tarih ve 38418978-125[6-12/7]-809 sayılı, 31/01/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK 94-388 sayılı, 05/12/2012 tarih ve 62030549-125[9-2012/58]-3132 sayılı, özgeleler, <http://www.gib.gov.tr/search/node/?filter=ozelge>, Erişim Tarihi: 02 Eylül 2015